

Bojan Munjin

Romeo i Julija '68

Ovogodišnja brijunska predstava *Romeo i Julija '68* napravljena je onako kako to već uobičajeno radi Ulysses-ova kućna redateljica Lenka Udovički. Ona funkcionira kao kombinacija socijalne drame koja se ekspresijom glumaca pretvara u neki mjuzikl okrenut na glavu pa će prema svemu što smo vidjeli mnogi reći – ništa novo. Kazališna kritika nakon premijere nije baš mazila ovu predstavu koja govori o šezdeset osmoj kao o *posljednjoj svjetskoj eksploziji utopijske energije*, jer je za neke to bila tek “povjesna čitanka”, za druge “romantični dramski kolaž”, ali ako se o predstavi razmisli dva puta – nije baš tako. Naravno, u predstavi su faktografski elaborirana sva ona povijesna mjesta po kojima je '68. poznata, od Praga i Los Angelesa do Pariza i Berlina, sa skretanjem za Zagreb i Beograd, ali nekom naknadnom upotrebom savjesti ispostavlja se da smo danas sve to zaboravili. A to nije

nevažno. U tom smislu, *Romeo i Julija '68* najbolje funkcionira na brodu pri povratku s Brijuna u gluho doba noći kada gledatelji, uz neugodan vjetar, imaju šansu promisliti ne samo što su gledali nego i kako izgleda njihov vlastiti moralni inventar u odnosu na ono što se dogodilo i što se događa danas. Pri tome

Chris-Gerard Heyward, Maja Posavec

nije bitno jeste li ikada u životu probali marihuanu i slažete li se ideološki s “djecom cvijeća” koja su izvikivala “budimo realni, tražimo nemoguće”, nego kako stojite s idejom hrabrosti i socijalnim nervom što – priznat ćemo – u današnjem svijetu ne predstavlja baš prvorazredno pitanje. Predstava je stoga pravljena – i to su mnogi propusti-

li uočiti – kao vlastiti povjesni eho pa nezadovoljstvo već *viđenim* ponešto govori i o današnjem stanju stvari u kojem umjesto kritičkog razmišljanja prolazi u masovnoj kulturi jedino spektakl za jednokratnu upotrebu. Dramaturski, ovo je razigrana predstava, ona nije pravljena kao dik-tat učenja teksta napamet, nego kao neka vrsta maštovi-

tosti koja hoda, u kojoj je Lenka Udovički bila usuglašivač ideja koje su stizale sa svih strana. Članovi trupe rastrčali su se tražiti podatke o godini koja je uzdrmala svijet, dovučena je gomila dokumentarnog materijala uključujući i film Želimira Žilnika (*Lipanjaska gibanja*), glumac Mile Rupčić poslao je iz Amerike kostimografkinji Bjanki Adžić Ursulov šarenu odjeću na cvjetiče iz tog doba, angažiran je vođa kulturne grupe "Daska" Nebojša Borojević radi veze s ruskom avangardom, a Tena Štivičić je dopisivala tekst na licu mjesta, već prema stupnju improvizacija i lucidnosti na probama. Tako je izrasla predstava koja funkcionira kao neka vrsta antirecitala o vremenu ondašnjem i kao ohlađena beketovska meta-

Ponešto govori i o današnjem stanju stvari u kojem umjesto kritičkog razmišljanja prolazi u masovnoj kulturi jedino spektakl za jednokratnu upotrebu.

fora o vremenu današnjem. U tom smislu, dramaturginja predstave Tena Štivičić nije mogla biti jasnija: "Danas funkcioniramo pod šapom velikih korporacija i uglavnom nismo ni svjesni u kojem stanju hipnoze i pod kakvom kontrolom živimo. Revolucija je danas riječ koja se nosi na majici kao što su i ideje '68. postale – sasvim nesubverzivno – dijelom pop kulture. Kao što su ljudi danas jedni prema drugima postali nepovjerljivi, kao što je društvo raspadnuto na pojedince zalijepljene za kompjutere, kao što je i ljubav sentimentalna, navihan cilj u odnosu na 'uzvišeni' cilj – uspjeh." Zato u ovoj predstavi, osim pomalo avetinjskih zidova tvrđave Minor, scenografije (Zlatko Kauzarić Atač) gotovo da i nema: na videoekranu tupo promiču brojevi godina tko zna koliko unatrag, a osamnaestero ljudi na brisanom prostoru pozornice svijeta, osuđenih sami na sebe, predstavljaju incident u vremenu i prostoru. S obzirom da je

u ovoj predstavi glavni junak drame jedna godina, klasičnih junaka na pozornici također nema: osim zagrebačkih glumaca, Ksenije Marinković, Katarine Bistrović Darvaš, Mladena Vasarija i Damira Šabana, do Maje Posavec, Damira Poljičaka i Barbare Prpić-Biffel, ansambl je sastavljen od nekoliko kultura i nekoliko generacija. Najmlađem članu ekipe je šesnaest, najstarijem pedeset tri godine, osim umjetničkih suradnika iz Zagreba i Beograda tu su i četiri američka glumca, a rad s izvođačima na songovima vodio je Aidan Burke, gost iz Edinburgha koji živi u Mostaru... Predstava *Romeo i Julija '68* funkcionira po principu naknadnog povezivanja konaca: i onda je bila olimpijada u Meksiku kao što je prije toga bila okupacija Čehoslovačke, ali nitko nije znao da je četrnaest dana ranije ubijeno tristo pedeset studenata u Mexico Cityju – o tome

Predstava završava tužnim mimohodom generacije odbačenih, monologom o stvarnom paljenju robnih kuća koje su izvršili njemački anarhisti 1974. i rečenicom "nastavak dopišite sami"...

između ostaloga govori predstava – kao što je i danas olimpijada održana u zemlji koja je svjetski prvak po broju smrtnih kazni, a o broju poginulih u Gruziji i Osetiji da ne govorimo. Ljubavna sekvenca s Romeom i Julijom gotovo je usput iščupana iz Shakespearea i bačena na голу scenu kako bi se pokazalo da će čista plemenitost – kao i uvijek – biti izrešetana čim

ugleda svjetlo dana. Predstava završava tužnim mimohodom generacije odbačenih, monologom o stvarnom paljenju robnih kuća koje su izvršili njemački anarhisti 1974. i rečenicom "nastavak dopišite sami"...

Brijunski *Romeo i Julija '68* ne predstavlja *političko kazalište* jer nam ne prodaje nikakvu ideologiju ni smjernice za određenu akciju, nego je ona socijalno angažirana u mjeri – preko gotovo dokumentarnog prikaza jedne burne godine – što s dozom sjete pita oko mogućnosti elementarnoga građanskog djelovanja koje nam je važno danas. Nije nebitno za energiju predstave da su glumci motivaciju

crpili iz knjige Marka Kurlanskog o '68. Kurlanski piše: "U vezi 1968. najzbudljivija je bila činjenica što je to bilo vrijeme kada su značajni segmenti populacije odbijali šutjeti o mnogim nepravdama i problemima svijeta. Nije ih bilo moguće ušutkati. Bilo ih je previše, a ako im se nije pružala druga mogućnost, stajali su na ulici i vikali." Ili, što bi rekao jedan od najmlađih glumaca u predstavi Ivan Đuričić: "Svaka generacija ima svoju šezdeset osmu, pitanje je samo je li ona u stanju iznijeti je, odnosno ima li prvorazrednu odgovornost sama prema sebi." I na kraju nešto o ovoj predstavi kao o *dramskom kolažu* na koji su mnogi odmahnuili rukom. Dobronamjerno rečeno, redateljica Lenka Udovički sigurno nije Pina Bausch niti njezini glumci predstavljaju prvu postavu *Berliner Ensemblea*, ali treba pošteno reći ne samo to da je u ovoj predstavi uloženi veliki trud nego da u njoj ima elemenata – što opet uopće nije primijećeno – kazališne estetike na visokom nivou. Probajmo na primjer zamisliti osamnaestero glumaca koji dva sata pjevaju neku atonalnu melodiju bez instrumenata, s idejom da to nalikuje songovima iz '68., ali da ipak bude nešto drugo. To *drugo* predstavlja prvorazredni brehtijanski efekt začudnosti koji krase cijelu ovu predstavu jer se sve vrijeme poigrava – vještini ironičnim muziciranjem – patetičnim "prisjećanjem" na burne događaje. Osim toga, godinu od koje su digli ruke čak i njezini prvoborci ovaj put na scenu iznose mladi glumci koji su rođeni barem 20 godina kasnije, i to takvom iskrenošću i energijom da to doista nema nikakve veze s prodavanjem boze koju vrlo često gledamo u teatru. Zato treba povjerovati redateljici Lenki Udovički: "Mislim da je velik uspjeh za te mlade ljude što su pokušali govoriti s punim uvjerenjem o idealima, u današnjem vremenu koje je toliko cinično." Na kraju dana, u vezi *Romea i Julije '68.* možemo reći da smo gledali jednu predstavu koja u teatarskom smislu nije velika, ali prema kojoj smo bili preoštri i jednu, u socijalnom i moralnom smislu, snažnu predstavu o čemu gotovo uopće nismo razmišljali.

